

ร้อยเรียงร้อยเรื่องเมืองล่อง ตอนที่ ๑๔ วิพากษ์ตำนานของเมืองนครลำปาง ๑๐ เรื่องที่เกี่ยวข้องกับเมืองล่อง (ต่อ)

๓. ตำนานพระธาตุจอมพิต

ตำนานพระธาตุจอมพิต หรือตำนานพระธาตุจอมพิง หรือ ตำนานพระธาตุจอมปิง (ต่อไปจะใช้พระธาตุจอมปิงเพื่อสะดวกต่อการเข้าใจ) เป็นตำนานที่ไม่มีการดำเนินเรื่องตามแบบจารีตการเขียนตำนานทั่วไป คือไม่มีส่วนที่เป็นการกล่าวถึงการเสด็จมาของพระพุทธเจ้า หรือพระเจ้าอโศกมหาราช แต่เริ่มต้นเรื่องที่เกิดเหตุการณ์ไม่ย้อนเวลาไปไกลเหมือนเป็นนิทานหรือเรื่องเล่าดังปรากฏในตำนานฉบับอื่นๆ คือเริ่มกล่าวถึงนันทประญา(ออกเสียง “นันทะผญา”)

ชาวจอมพิต(ชาวบ้านจอมปิง) อยู่ทางทิศใต้ของเมืองลำปางได้ไปบวชเรียนที่วัดสวนดอก เมืองเชียงใหม่ เมื่อสึกออกมาได้เป็นพระพี่เลี้ยงให้กับเจ้าราชบุตรคำลก เจ้าราชบุตรพระองค์ที่ ๖ ของพญาสามพระยาฝั่งแกน(พญาสามฝั่งแกน) กษัตริย์ล้านนาพระองค์ที่ ๘ (พ.ศ.๑๙๔๕ - ๑๙๘๔) ราชวงศ์มังราย เมื่อเจ้าราชบุตรคำลกได้ขึ้นเสวยราชเป็น “พระเจ้าติโลกราช” กษัตริย์ล้านนาพระองค์ที่ ๙ ได้ทรงโปรดเกล้าฯ ให้นันทประญาเป็นเจ้าเมืองหัวเมืองหนึ่ง แต่นันทประญาไม่รับโดยให้เหตุผลว่าตนชรามากแล้ว จึงขอกลับมาอยู่บ้านเกิดที่บ้านจอมพิต (บ้านจอมปิง) เป็นเจ้าเมืองจอมพิต(เมืองจอมปิง) ตอนต่อมาเมื่อมาอยู่ที่บ้านจอมพิต(เมืองจอมพิตนคร) ได้มีชาวเมืองแพร่ชื่อว่ายายจอมแพร่ มาค้าขายที่นี้เป็นประจำคุ้นเคยกัน ยายจอมแพร่จึงตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้บ้านของเจ้าเมืองนันทประญา ตำนานในตอนนี้ทำให้เห็นว่าการค้าขายในสมัยพระเจ้าติโลกราช ที่มีพ่อค้าเมืองแพร่ใช้เส้นทางการค้าผ่านอำเภอเกาะคาปัจจุบันด้วย และอาจเป็นการสะดวกในการขนส่งสินค้าระหว่างทางได้กับทางเหนือจึงตั้งบ้านที่เกาะคา เพื่อเป็นการสะดวกที่จะจะไปเมืองแพร่หรือขึ้นไปทางเมืองลำพูนและเมืองเชียงใหม่ซึ่งเป็นจุดศูนย์กลางการค้าแหล่งใหญ่ของล้านนา จนยายจอมแพร่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีจนสามารถสร้างวัดได้ดังที่ตำนานกล่าว คือหลังจากที่ยายจอมแพร่มาอยู่แล้ว ก็ชวนกันกับนันทประญาสร้างวัด และในช่วงนี้ตำนานกล่าวเชื่อมโยงเข้ากับเรื่องของพระนางจามเทวีอีกตามจารีตตำนานในลำปาง แต่ไม่ได้ใช้วิธีกล่าวพรรณานายกพระราชประวัติพระนางจามเทวีเหมือนตำนานพระธาตุลำปางหลวงหรือตำนานพระธาตุเสด็จ แต่กล่าวพาดพิงถึงเพียงสั้นๆ ว่านันทประญาสร้างวัดบนที่พระนางจามเทวีสร้างเจดีย์ครอบพระบรมสารีริกธาตุ ซึ่งเป็นการอ้างถึงความเก่าแก่ของสถานที่ได้อีกรูปแบบหนึ่ง ดังปรากฏในตำนานว่า

“...เมื่อพาลุนหาจึงชวนกันสร้างวัดเคียงกันหันแล ส่วนนันทประญาเถ่าเมืองนั้น สร้างแห่งวัดบน ที่นางจามเทวีสร้างเจดีย์กวมธาตุพระเจ้านั้นหันแล เหตุว่าท่านหันเจดีย์เจ้าหากมีแต่ก่อนหันแล...” ส่วนยายจอมแพร่เมื่อได้สร้างวัดเสร็จแล้ว ก็ไปขอพระพุทธรูปที่วัดป่าพ้าว ห้วยเวียงลำปาง มา ๑ องค์ เรียกว่าพระเจ้าหั่วคำ แต่ยายจอมแพร่สร้างวัดในที่ลุ่มริมแม่น้ำ น้ำจึงพัดจนพังไปทั้งหมด ดังนั้นนันทประญาจึงชวนเอาพระพุทธรูปมาประดิษฐานไว้ที่วัดบน แล้วก็ช่วยกันบำรุงรักษาให้เป็นวัดใหญ่แล้วจึงได้ชื่อว่า “วัดจอมพี่เลี้ยง” ตามชื่อของสองสหาย ต่อมาตำนานได้กล่าวอธิบายถึงที่มาของนามเจ้าเมืองลำปางผู้ให้การอุปถัมภ์วัดและพระธาตุ ว่าหลังจากสองสหายสร้างวัดเสร็จแล้วไม่นาน มีราชพาญาใต้(กษัตริย์อยุธยา)ยกทัพขึ้นมารบเมืองลำปาง แต่บิดาของเจ้าหาญแต่ทอง เจ้าเมืองลำปางไม่อยู่ที่เมืองลำปาง

•เขียนโดย manager•

•วัน•เสาร์•ที่ 21 •ธันวาคม• 2013 เวลา 10:03 น. • -

มารดาของเจ้าหาญแต่ต้องกำลังตั้งครรภ์เจ้าหาญแต่ท้องก็ได้ออกรบแทน

และตำนานยังได้ให้ภาพของกลศึกที่ชายาเจ้าเมืองลำปางใช้จนสามารถขับไล่กองทัพของกษัตริย์อยุธยาได้

และอธิบายที่มาของชื่อสถานที่ที่ชายาเจ้าเมืองลำปางชนช้างกับกษัตริย์อยุธยาจนตกน้ำเป็นที่สนุกยิ่ง จึงพากันเรียกขานที่ตรงนั้นว่า “มหาสนุก”

หลังจากนี้พระเป็นเจ้าพญาคำลาค หรือพระเจ้าติโลกราช เมืองเชียงใหม่ได้ทรงทราบ จึงยกกองทัพมากับบิดาของเจ้าหาญแต่ต้องมาขับไล่ข้าศึกจนแตกพ่าย

หลังจากนั้นพระเจ้าติโลกราชจึงถามถึงพี่เลี้ยงนั้นทพระญา เมื่อทรงทราบก็เสด็จไปที่บ้านจุมพิตโดยให้นางราชเทวีและข้ารับใช้รอรออยู่ที่นี้

ส่วนพระองค์กับบิดาเจ้าหาญแต่ท้องก็ยกทัพไล่ตามข้าศึกอีก นางราชเทวีที่รอรออยู่ก็ได้สร้างครอบพระธาตุให้ใหญ่กว่าองค์เดิม

เมื่อพระเจ้าติโลกราชทรงยกทัพกลับมาแล้วก็ทรงร่วมสร้างด้วย และพระองค์ยังได้ทรงอัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุบรรจุไว้ แล้วจึงทรงขนานนามใหม่ว่า

“วัดจอมพิงไชยมงคล” เพราะพระองค์ทรงชนะข้าศึกอยุธยาเป็นครั้งแรกเมื่อทรงครองราชย์ถือเป็นนิมิตหมายอันดี อีกทั้งที่นี้เป็นจอมดอย เป็นชัยภูมิที่ดีชนะข้าศึก

และชาวเมืองพิงคมาสร้างไว้ หลังจากที่พักการบูชาแล้วก็เสด็จกลับเมืองเชียงใหม่

ส่วนนั้นทพระญาก็อายุดูแลอุปถัมภ์วัดพระธาตุจอมพิงนี้จนถึงแก่อสัญกรรมเมื่ออายุได้ ๘๐ ปี

แล้วจึงเอาข้าวของเครื่องใช้ของนั้นทพระญาไปฝังไว้หน้าวัดพระธาตุจอมพิง

ตำนานในตอนที่ใช้เจ้าหาญแต่ต้องเป็นแกนของเรื่อง ทั้งที่เจ้าหาญแต่ท้องยังไม่ได้ถือกำเนิด

ตำนานตอนนี้นั้นนิยฐานว่ารับมาจากเรื่องที่เล่าถึงชาติกำเนิดและความสามารถของเจ้าหาญแต่ต้องมาประกอบ

ถึงแม้ตำนานตอนนี้จะไม่ได้กล่าวสรรเสริญเจ้าหาญแต่ท้องไว้โดยตรง แต่ก็แสดงให้เห็นว่าเจ้าหาญแต่ท้องมิใช่มีเพียงบิดาที่มีความเก่งกล้าสามารถ

แม้แต่มารดาก็ยังมีความสามารถมากในการรบ อันเป็นการเน้นย้ำให้เห็นว่าบุตรที่กำเนิดจากบุคคลทั้งสองต้องมีความเก่งกล้าอย่างแน่นอน

พร้อมเป็นการอธิบายที่มาของชื่อเจ้าหาญแต่ท้อง และที่สำคัญก็คือตำนานแฝงไว้เป็นการยกย่องว่าเจ้าเมืององค์นี้มีความกล้าหาญมาตั้งแต่อยู่ในท้อง

ขณะเดียวกันตำนานฉบับนี้ให้ความสำคัญต่อบทบาทของสตรีเป็นพิเศษ ทั้งตอนที่กล่าวถึงวีรกรรมของมารดาเจ้าหาญแต่ต้องชนช้างกับกษัตริย์อยุธยา

และนางราชเทวีของพระเจ้าติโลกราชทรงสร้างครอบพระธาตุจอมพิงองค์เดิมให้สูงใหญ่ขึ้น ส่วนเนื้อเรื่องของตำนานนี้

มีความขัดแย้งกับตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่และแย้งกันเองกับตำนานในท้องถิ่นเช่นตำนานพระธาตุลำปางหลวง คือเรื่องที่มารดาของเจ้าหาญแต่ต้องออกรบ

และต่อมาพระเจ้าติโลกราชและบิดาของเจ้าหาญแต่ต้องตามมาช่วย หากพิจารณาเรื่องการสงครามถือว่าเป็นสงครามต้นรัชกาลของพระเจ้าติโลกราช

เพราะกล่าวถึงในช่วงของบิดาเจ้าหาญแต่ท้อง ก็คือเจ้าหมื่นลกนคร(เจ้าหมื่นดั่ง) มีศักดิ์เป็นพระปิตุลา(อาว) ของพระเจ้าติโลกราช

เจ้าหมื่นลกนครมาเป็นเจ้าเมืองลำปางก่อนที่พระเจ้าติโลกราชจะทรงเสด็จขึ้นครองราชย์ในพ.ศ.๑๙๘๔

สงครามในช่วงแรกเริ่มของรัชกาลพระเจ้าติโลกที่เกี่ยวกับอยุธยา คือ ท้าวซ้อย เจ้าเมืองฝาง ผู้เป็นพระราชอนุชาของพระเจ้าติโลกราช

ได้ขัดแย้งกันเรื่องที่ท้าวซ้อยลักลอบพาพญาสามฝั่งแกน พระราชบิดามาพักที่เมืองฝาง หลังจากทีพระเจ้าติโลกราชชิงราชสมบัติแล้วได้ขับให้ไปอยู่เมืองสาต

ภายหลังท้าวซ้อยหนีไปพึ่งหมื่นเชริงสามไชรหาญ เจ้าเมืองเงิง หมื่นเชริงสามไชรหาญจึงส่งหนังสือไปอยุธยาขอกองทัพขึ้นมาตีเมืองเชียงใหม่

หากพิจารณาจากตำนานพระธาตุจอมพิง โดยโครงเรื่องการทำสงครามในครั้งนี้ เจ้าหมื่นลกนครได้อยู่ที่เมืองเชียงใหม่จริงแต่ไม่ได้เป็นเจ้าเมืองลำปางและอยู่ที่ลำปาง

ด้วยเหตุผลที่ว่าพระเจ้าติโลกราชทรงตั้งให้เป็นหมื่นสามล้าน เสนาบดีผู้ใหญ่ ช่วยราชการที่เมืองเชียงใหม่ หลังจากทีทรงขึ้นครองราชย์ไม่นาน

ขณะเดียวกันช่วงเวลานี้ยังมีเนื้อความที่ขัดแย้งกันเนื่องจากหมื่นแก้ว หรือ เจ้าหาญแต่ท้องได้เป็นบุรุษหนุ่มแล้วไม่ใช่อยู่ในครรภ์ของมารดา

และได้รับตำแหน่งขึ้นเป็นหมื่นกียหาญแต่ท้อง เจ้าเมืองลำปางแทนบิดาแล้ว ดังตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่กล่าวว่า “...เจ้าพระญาติโลกราชว่า คูศีหื้อแก้วอาแล ว่าอัน

หมื่นลกนครคี่มาเปนหมื่นสามล้าน อยู่บำเรินเจ้าพระญาติโลกอยู่เชียงใหม่ หื้อหมื่นแก้วผู้ลูกกินเมืองนครแทนชื่อหมื่นคียหานแต่ท้องกินเมืองคียแล...”

นอกจากนี้หมื่นหาญแต่ท้อง(หมื่นแก้ว)ยังได้ร่วมออกรบครั้งนี้ด้วย ส่วนที่ตำนานพระธาตุจอมพิงกล่าวว่ากองทัพอยุธยายกทัพมาถึงเมืองลำปางนั้นมีความเป็นไปได้

เนื่องจากตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่กล่าวว่าหมื่นสามล้านตั้งทัพอยู่ที่เมืองลำพูน “...เจ้าหมื่นสามล้านไผตั้งทัพอยู่ละพูน ขุนต่างเมืองทั้ง ๕ คนคือ

หมื่นมอกลงกินเมืองพลาว หมื่นคอมกินเชียงราย หมื่นคำอัย าดกินเชียงแสน หมื่นแก้วลูกหมื่นสามล้านกิน นคร หมื่นยี่ล่อกินเมืองฝาง...”

ในส่วนที่ตำนานพระธาตุจอมพิงกล่าวถึงการยกทัพมาของพระเจ้าติโลกราชพร้อมกับบิดาเจ้าหาญแต่ท้องนั้น

คงเป็นการแต่งเสริมเพื่อความเข้าใจเพื่อเชื่อมโยงกับต้นเหตุการณสร้างพระธาตุจอมพิง

แต่ไม่ปรากฏในตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ว่าพระเจ้าติโลกราชทรงเสด็จนำทัพหรือมีนางราชเทวีติดตามทัพมาด้วย เมื่อพิจารณาตรวจสอบประวัติของเจ้าหาญแต่ท้อง

กับเหตุการณ์ที่กล่าวในตำนานพระธาตุจอมพิง โดยใช้ตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่และตำนานในพื้นที่คือตำนานพระธาตุลำปางหลวง

•เขียนโดย manager•

•วัน•เสาร์•ที่ 21 •ธันวาคม• 2013 เวลา 10:03 น.• -

เจ้าเมืองหาญแต่ท้องโตเป็นผู้ใหญ่แล้วไม่ใช่อยู่ในครรภ์ของมารดา

เพราะตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ได้กล่าวว่าหลังจากที่พระเจ้าติโลกราชได้ขึ้นครองราชย์แล้วไม่นาน(พระเจ้าติโลกราชทรงขึ้นครองราชย์ พ.ศ.๑๙๘๔)

ก็ได้ตั้งเจ้าหาญแต่ท้องเป็นเจ้าเมืองลำปาง และตำนานพระธาตุลำปางหลวงก็กล่าวถึงเจ้าเมืองลำปางนามว่าหาญแต่ท้องมาสร้างพระธาตุลำปางหลวงขึ้นในพ.ศ.๑๙๙๒

ดังนั้นจึงเป็นการขัดแย้งกับตำนานพระธาตุจอมปิงที่เจ้าหาญแต่ท้องยังอยู่ในครรภ์ เพราะตำนานก็ระบุว่าอยู่ในช่วงรัชสมัยของพระเจ้าติโลกราชเช่นกัน

ตอนท้ายของตำนานพระธาตุจอมปิง ได้กล่าวถึงเจ้าอาวาสและประวัติโดยย่อ จนถึงกาลที่พระธาตุจอมปิงพังทลายได้มีร้อยเยีพวกเรือนหลวงสร้างวิหารครอบไว้

และกล่าวถึงเจ้าหาญสืบทอดมหาสุรมนตรี เจ้าเมืองลำปาง ได้ให้อนุญาตสร้างพระอุโบสถในปีพ.ศ.๒๐๕๑ (จุลศักราช ๘๗๐)(ศักราชคลาดเคลื่อน)

พร้อมกับเป็นผู้อุปถัมภ์สร้างวิหารหลวงในปีพ.ศ.๒๐๕๔ (จุลศักราช ๘๗๓) (ศักราชคลาดเคลื่อน)

ต่อจากนั้นพระธัมมจันตามณีจินดาได้ชักชวนกันสร้างโคหา(ซุ้มโขง)พระเจ้าในปีพ.ศ.๒๐๖๙ (จุลศักราช ๘๘๘) และในปีพ.ศ.๒๐๗๖(จุลศักราช

๘๙๕)(ศักราชคลาดเคลื่อน เพราะพระเมืองแก้ว ทรงขึ้นครองราชย์ระหว่างพ.ศ.๒๐๓๘ – ๒๐๖๘)

พระมหาสวามีธัมมจินดากับพระญาณวงศาจะทำการบูรณะพระธาตุจอมปิงจึงให้คนไปกราบทูลพระเมืองแก้ว กษัตริย์ล้านนาว่าจะมีการบูรณะ

พระเมืองแก้วจึงพระราชทานคนและข้าวของมาร่วมบรรจุไว้ในปีพ.ศ.๒๐๘๓ (จุลศักราช ๙๐๒)

พระเมืองแก้วหล่อพระพุทธรูปแล้วพระราชทานให้ไว้ที่วัดพระธาตุจอมปิง และตำนานได้กล่าวถึงพระราชกรณียกิจต่างๆ ที่ได้อุปถัมภ์วัดพระธาตุจอมปิง

แต่หากพิจารณาจากปีพุทธศักราชที่พระเมืองแก้วครองราชย์มีความคลาดเคลื่อน เพราะพระเมืองแก้ว ทรงขึ้นครองราชย์ระหว่างพ.ศ.๒๐๓๘ – ๒๐๖๘

ดังนั้นหาภัยศักราชตามตำนานพระธาตุจอมปิงพ.ศ.๒๐๗๖ จะตรงกับรัชสมัยของพระเมืองเกษเกล้า(พญาเกษเชษฐราช) เป็นกษัตริย์ล้านนา(พ.ศ.๒๐๖๙ – ๒๐๘๑

และพ.ศ.๒๐๘๖ – ๒๐๘๘) และพ.ศ.๒๐๘๓ ตรงกับรัชสมัยของท้าวชาย เป็นกษัตริย์ล้านนา(พ.ศ.๒๐๘๑ – ๒๐๘๖)

จากการตรวจสอบวิพากษ์ตำนานพระธาตุจอมปิงแล้วกล่าวคือ ตำนานฉบับนี้มีความเหมือนกับตำนานพระธาตุเสด็จและตำนานพระธาตุลำปางหลวง

เพราะเป็นตำนานที่อยู่ในเขตวัฒนธรรมการเขียนตำนานร่วมกัน และได้ต้นแบบการเขียนตำนานมาจากตำนานพระธาตุลำปางหลวง

เพราะถ้าพิจารณาจากเค้าโครงเรื่องแล้ว ทั้งสามเรื่องจะโยงถึงพระนางจามเทวีเพื่ออ้างความเก่าแก่ของชุมชนและของพุทธสถาน

และจุดสำคัญของเรื่องจะเน้นอยู่ที่ประวัติและวีรกรรมของเจ้าหาญแต่ท้อง เจ้าเมืองลำปาง

ถึงแม้ว่าตำนานพระธาตุจอมปิงไม่ได้กล่าวว่าเจ้าหาญแต่ท้องเป็นผู้สร้างหรือบูรณะพระธาตุ แต่ก็ได้ใช้ชื่อเจ้าหาญแต่ท้องเป็นแกนสำคัญของเรื่องดังได้กล่าวมาแล้ว

ทั้งนี้สันนิษฐานว่าความคิดของคนในยุคนั้นเห็นว่าเจ้าหาญแต่ท้องมีลักษณะเป็นผู้เก่งกล้าการรบพร้อมทั้งเป็นผู้ที่อุปถัมภ์พุทธศาสนา

ซึ่งเป็นคุณลักษณะของธรรมราชาเหมือนพระเจ้าอโศกมหาราชที่ตำนานแทบทุกเรื่องจะเชื่อมโยงกล่าวถึง

เพียงแต่เจ้าหาญแต่ท้องมีลักษณะย่อลงมาเป็นธรรมราชาของท้องถิ่น ตำนานในบริเวณนี้จึงมีการนำเอาประวัติของเจ้าหาญแต่ท้องมาเชื่อมเข้ากับตำนานสถานที่ต่างๆ

ดังที่ปรากฏ

ร้อยเรียงร้อยเรื่องเมืองลอง ตอนที่ ๑๕ วิพากษ์ตำนานของเมืองนครลำปาง ๑๐ เรื่อง ที่เกี่ยวเนื่องกับเมืองลอง

๔. ตำนานพระธาตุปางม่วง

ตำนานพระธาตุปางม่วงเป็นตำนานที่ยังคงโครงเรื่องแบบนิทานท้องถิ่น หรือคงรูปแบบเรื่องเล่าไว้สูง คือเริ่มต้นกล่าวถึงการเสด็จมาของพระพุทธเจ้า

ได้โปรดยักษ์ปู่กับหลานที่นั่น และได้ประทานเกศาไว้ให้บูชา พร้อมกับประทานพุทธทำนาย และในตอนนี้เป็นตอนที่ตำนานกล่าวอธิบายถึงที่มาของชื่อสถานที่ต่างๆ

ในปัจจุบัน โดยเชื่อมโยงเข้ากับการเสด็จมาของพระพุทธเจ้า ดังเช่น ห้างฉัตร มาจากที่พระอินทร์กางฉัตรให้กับพระพุทธเจ้า เป็นต้น

แต่เป็นที่น่าสังเกตคือตำนานจะกล่าวว่ชื่อทั้งหลายเหล่านี้ที่ปรากฏในตำนานไม่ว่าจะเป็น ห้างฉัตร หรือ เวียงตาน ล้วนแต่ต้องมีการเรียกเพี้ยนจากหลายๆ

คำจนกลายมาเป็นชื่อปัจจุบัน ที่แสดงให้เห็นว่ามีเค้าโครงเรื่องจากเรื่องเล่าที่ลากความโยงเข้ากับชื่อสถานที่ปัจจุบัน

ในตอนพุทธทำนายมีการกล่าวในอนาคตจะมีนางเศรษฐีผู้หนึ่ง ได้สร้างวิหารหลวง วัดพระธาตุลำปางหลวงเสร็จแล้วก็จะมาสร้างที่นี่ให้รุ่งเรือง

และเจ้าเมืองกุฏตะระลำปางก็จะมาก่อพระธาตุให้สูงใหญ่กว่าเดิม แล้วก็กล่าวแนะนำการขึ้นไหว้พระธาตุ

อาณิสสของการได้ไหว้พระธาตุและทำบุญที่วัดพระธาตุปางม่วง

•เขียนโดย manager•

•วัน•เสาร์•ที่ 21 •ธันวาคม• 2013 เวลา 10:03 น. • -

เมื่อพิจารณาเนื้อความตอนหลังที่กล่าวถึงอันสงส์ความคล้ายคลึงกับที่ปรากฏในตำนานพระแก้วดอนเต้า

โดยตำนานพระธาตุปางม้วนนี้สันนิษฐานว่าได้รับอิทธิพลการเขียนมาจากตำนานพระเจ้าเลียบโลก

เพราะในตอนท้ายของตำนานได้กล่าวถึงการเสด็จกลับของพระพุทธเจ้าไปตามบ้านน้อยเมืองใหญ่ต่อไป “...คันทว่าพระพุทธเจ้าทำนวยฉันทนี้แล้ว ก็สระเต้งไปตามลำดับบ้านน้อยเมืองใหญ่ก็มีวันนั้นแล...”

๕. ตำนานวัดพระแก้วดอนเต้า

ตำนานวัดพระแก้วดอนเต้าเป็นตำนานที่เป็นแบบธรรมเทศนา จุดประสงค์ของการแต่งคือเพื่อกระตุ้นเตือนผู้คนไม่ให้ปล่อยศาสนาและศาสนวัตถุต่างๆ

ภายในวัดพระแก้วดอนเต้าทรุดโทรม เพราะเนื้อหาของตำนานเน้นย้ำตรงจุดนี้ให้เห็นได้ชัดเจน

ตำนานพระแก้วดอนเต้าเริ่มต้นกล่าวถึงสาเหตุที่พระพุทธเจ้าเสด็จมา และพระพุทธเจ้าก็ตรัสถึงตอนเสวยชาติเป็นนกแขกเต้าอยู่ป่าหิมพานต์ซึ่งเป็นท้องถิ่นประเสริฐ ซึ่งป่าหิมพานต์ในอดีตที่ตำนานกล่าวถึงก็คือพื้นที่ของวัดพระแก้วดอนเต้าในปัจจุบัน แล้วก็เสด็จมาพร้อมกับพุทธสาวก

เมื่อมาถึงก็พรรณนาให้เห็นว่าพยับักษ์แล้วจึงเทศนาให้ฟัง หลังจากนั้นก็ประทานพระเกศาธาตุให้ไว้บูชา ต่อมาก็ตรัสพุทธทำนายเกี่ยวกับวัดพระแก้วดอนเต้า

และชี้ให้เห็นถึงโทษไม่ว่ารักษาพระธาตุและถาวรวัตถุต่างๆ ภายในวัดพระแก้วดอนเต้า ตอนต่อมาได้เล่าถึงประวัติพระแก้วดอนเต้า

แล้วจึงกล่าวถึงอันสงส์การทำบุญที่วัดพระแก้วดอนเต้า และการถวายคัมภีร์ตำนานพระแก้วดอนเต้า

ดังที่กล่าวมาแล้วว่าตำนานพระแก้วดอนเต้ามีลักษณะโครงเรื่องเป็นพระธรรมเทศนา ที่ต้องการเน้นให้เห็นบุญบาป และโทษของการที่ไม่บำรุงรักษาพระธาตุ วิหาร

ถาวรวัตถุต่างๆ ภายในวัดทั้งให้เสื่อมโทรม แต่ที่น่าสังเกตก็คือตำนานพระแก้วดอนเต้านี้ ได้กล่าวชื่อเมืองกุฏกนครตลอดทั้งเรื่องมากกว่าที่ตำนานเรื่องอื่นๆ

ของเมืองลำปาง และเรียกชื่อเมืองลัมภักกับนคร(ลำปางหลวง)เป็นเมืองลัมพะกุฏกนคร โดยชื่อเมืองกุฏกนคร(เมืองโก)นี้หมายถึงเมืองลำปาง

สันนิษฐานว่าอาจเกิดจากการอพยพเคลื่อนย้ายของชาวเชียงแสนเข้ามาอยู่เมืองลำปาง

หรือเกิดจากการติดต่อสัมพันธ์กันของพระภิกษุสงฆ์ระหว่างเมืองเชียงแสนกับเมืองลำปาง

จึงส่งอิทธิพลการแต่งตำนานและชื่อเมืองกุฏกนครให้กับตำนานเมืองลำปางดังได้กล่าวมาแล้ว

๖. ตำนานเมืองละคร

ตำนานเมืองละคร หรือตำนานศรีลอมเมืองนคร เริ่มกล่าวนำเชื่อมให้เห็นถึงม่อนพญาแช่ โดยที่ม่อนพญาแช่ก็มีตำนานของตนเองเช่นกัน

และมีการหยิบยืมเนื้อความของกันและกันด้วยซึ่งจะกล่าวต่อไป จากนั้นตำนานก็ได้กล่าวถึงการเสด็จมาของพระพุทธเจ้า และมาพยับักษ์ที่เขาลาดชุนมุกกัน

เนื้อความตอนนี้อยู่ยืมมาจากตำนานพระแก้วดอนเต้า แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของการเขียนตำนาน

แต่ที่ต่างกันออกไปคือตำนานเมืองละครได้กล่าวถึงที่มาของเมืองที่ได้ชื่อว่าเป็นเมืองกุฏกนคร

แต่ตำนานพระแก้วดอนเต้าไม่ได้กล่าวถึงถึงแม้ว่าจะปรากฏชื่อเมืองกุฏกนครอยู่หลายแห่งในตำนานก็ตาม

เมื่อพรรณนาถึงที่มาของชื่อเมืองกุฏกนครหรือกุฏกนครแล้ว ก็กล่าวถึงพุทธทำนายว่าเมืองกุฏกนครนี้จะมิถาเอาตันศรีมหาโพธิ์มาปลูก

แล้วก็กล่าวถึงอันสงส์ที่บำรุงรักษาต้นศรีมหาโพธิ์ต้นนี้ และกล่าวถึงโทษที่ไม่เคารพต้นพระศรีมหาโพธิ์ ซึ่งมีเนื้อความคล้ายคลึงกับโทษที่ไม่บำรุงรักษาพระธาตุ วิหาร

ถาวรวัตถุต่างๆ ของตำนานพระแก้วดอนเต้า และมีการมีพุทธทำนายถึงความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในอนาคต เช่น เมืองเก่าร้างและมีการสร้างเมืองใหม่

หรือจะมีพญาจุลจักรพิชิตระชา จะรวมคนหลายชาติหลายภาษาให้เป็นเมืองเดียวกันใช้ภาษาเดียวกัน

สันนิษฐานว่าตำนานหมายถึงการปฏิรูปการปกครองในสมัยรัชกาลที่ ๕ ซึ่งรวมประเทศล้านนาเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสยามประเทศ

ตอนท้ายได้กล่าวเตือนให้เคารพยาเกรตต้นศรีมหาโพธิ์ที่เวียงดิน และกล่าวถึงอายุทั้ง ๕ องค์ที่ช่วยกันแต่งตำนานนี้ เมื่อสังเกตโดยภาพรวมตำนานเมืองละครนี้

เป็นตำนานที่ตัดเอาเนื้อความของตำนานม่อนพญาแช่มมาตั้งแต่ตอนพระอินทร์เนรมิตเป็นไก่เผือกจนจบ

แล้วก็เสริมตรงตอนเริ่มต้นตำนานและช่วงท้ายของตำนานเข้าไป

•เขียนโดย manager•

•วัน•เสาร์•ที่ 21 •ธันวาคม• 2013 เวลา 10:03 น. • -

ภาพบน วัดพระแก้วดอนเต้า (ที่มา : หอจดหมายเหตุแห่งชาติ)

กูเคซ แสนสา